

ÔN TẬP VỀ LUẬN ĐIỂM

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Nắm vững hơn nữa khái niệm luận điểm, tránh được những sự hiểu lầm mà các em thường mắc phải (như lẫn lộn luận điểm với vấn đề cần nghị luận hoặc coi luận điểm là một bộ phận của vấn đề nghị luận,...).

– Thấy rõ hơn mối quan hệ giữa luận điểm với vấn đề nghị luận và giữa các luận điểm với nhau trong một bài văn nghị luận.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Như đã nói ở SGK và SGK lớp 7, nghị luận là loại hoạt động được tiến hành nhằm mục đích giải quyết các vấn đề đặt ra trong đời sống bằng những lời nói phù hợp với lẽ phải và sự thật. Mà *vấn đề*, như cái tên của nó cho thấy, lại là một câu hỏi đặt ra trước lí trí của con người, thúc giục con người phải tìm ra lời giải đáp. Chừng nào lời giải đáp chưa được tìm ra thì chừng đó con người chưa thể bắt tay vào giải quyết các vấn đề trong thực tế.

Những ý kiến, quan điểm, chủ trương chủ yếu được đưa ra để giải đáp cho câu hỏi, để giúp lí trí được thông suốt chính là luận điểm. Không có luận điểm đúng, có cơ sở khoa học, đáng tin cậy thì không thể làm sáng tỏ được vấn đề. Việc tìm được hay không tìm được luận điểm đúng sẽ quyết định việc HS có làm được hay không làm được một bài văn nghị luận.

Như vậy, luận điểm không phải là vấn đề, cũng không phải là một bộ phận của vấn đề. Vấn đề có thể là câu hỏi, nhưng luận điểm phải là sự trả lời. Những câu hỏi như : "Tại sao cần phải dời đô ?",... đó, không phải là luận điểm, mặc dù chúng có khả năng chỉ ra phương hướng tìm luận điểm.

2. Tuy nhiên, trong đời sống cũng như trong văn nghị luận, vấn đề thường vẫn được giải quyết từng phần, theo từng bước. Mà muốn làm cho vấn đề nghị luận được lần lượt làm rõ từng phần một, theo từng bước một thì cần phải có nhiều luận điểm. Lẽ dĩ nhiên, để có thể làm sáng tỏ được vấn đề thì những luận điểm được tìm ra ấy bắt buộc phải đạt các tiêu chuẩn : *chính xác, rõ ràng, phù hợp* (với yêu cầu giải quyết vấn đề) và *đủ* (để việc giải quyết vấn đề trở nên trọn vẹn).

Mặt khác, khi đã có nhiều luận điểm thì người làm bài không thể không quan tâm tới việc phân chia và sắp xếp các luận điểm ấy sao cho hợp lí. Trong công việc này, người làm bài cần tuân theo một số nguyên tắc dưới đây :

– Sự phân chia ra các luận điểm ngang bậc nhau chỉ được dựa vào một căn cứ duy nhất.

– Các luận điểm ngang bậc nhau không được trùng lặp hoặc chông chéo lên nhau.

– Các luận điểm phải được sắp xếp đúng theo lô-gíc của quá trình giải quyết vấn đề, luận điểm trước chuẩn bị cơ sở cho luận điểm sau, luận điểm sau tiếp thụ và phát huy kết quả của luận điểm trước. Để bảo đảm tính hệ thống của luận điểm, quá trình nghị luận cần được bắt đầu từ luận điểm xuất phát, qua các luận điểm phát triển, để đi tới cái đích là luận điểm làm kết luận của toàn bài.

– Các luận điểm cũng cần được sắp xếp sao cho người đọc (người nghe) dễ dàng tiếp nhận. Sự lập luận nên đi theo trình tự : từ cái dễ thấy đến cái khó nhận ra, từ cái quen thuộc đến cái mới lạ, từ cái ở mức độ thấp đến cái ở mức độ cao.

Tuy nhiên, những nội dung nói trên có phần khó so với trình độ thực tế của HS lớp 8. SGK chỉ chọn nêu một số nguyên tắc cơ bản nhất, và cố diễn đạt các nguyên tắc ấy theo cách thức không xa lạ với các em. Nếu nhận thấy HS có khả năng tiếp thụ kiến thức tốt, GV có thể cung cấp thêm cho các em những hiểu biết về phân chia và sắp xếp luận điểm, để các em có điều kiện nâng cao hơn nữa kết quả bài làm.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

Hoạt động 1. GV yêu cầu HS tiếp tục nhớ lại những kiến thức đã học ở lớp 7 để trả lời được câu hỏi luận điểm là gì (chỉ cần trả lời đúng ý, không cần phải đúng từng lời trong định nghĩa). Trên cơ sở đó, HS thấy được : trong 3 câu trả lời

ghi ở mục I.1 trong SGK, không thể chấp nhận 2 câu trả lời đầu tiên (vì người trả lời đã không phân biệt được vấn đề và luận điểm), chỉ có câu trả lời thứ ba là chính xác (GV có thể tham khảo mục 1 trong *Những điều cần lưu ý* để hướng dẫn HS cách thức trả lời).

GV cho HS nhắc lại những luận điểm của bài *Tinh thần yêu nước của nhân dân ta*; sau đó, có thể đề nghị các em xem xét tiếp: *Chiếu dời đô* có phải là một bài văn nghị luận không, vì sao? Nếu *Chiếu dời đô* đúng là văn nghị luận thì bài văn ấy có những luận điểm nào? Có thể xác định luận điểm của bài văn ấy theo cách được nêu ở điểm a và b, mục I.1 trong SGK không, vì sao vậy? GV cần làm cho HS thấy được cách xác định luận điểm như ở hai điểm trên của câu hỏi trắc nghiệm nêu trong SGK là không đúng, vì đó không phải là ý kiến, quan điểm, mà chỉ là những vấn đề.

Tiếp theo, GV cho HS đọc mục 1 của phần *Ghi nhớ* và làm bài tập 1 trong SGK để khắc sâu khái niệm luận điểm trong nhận thức của các em.

Hoạt động 2. GV cho HS tái hiện nhanh những kiến thức đã học về khái niệm vấn đề nêu ra trong bài nghị luận và vấn đề của bài *Tinh thần yêu nước của nhân dân ta*. Tiếp theo, GV cho HS thảo luận các câu hỏi còn lại của mục II.1. Các em cần thấy được: Luận điểm "Đồng bào ta ngày nay có lòng yêu nước nồng nàn" không đủ để làm rõ vấn đề "Tinh thần yêu nước của nhân dân ta". Còn luận điểm "Các triều đại trước đây đã nhiều lần thay đổi kinh đô" không đủ để làm sáng tỏ vấn đề "cần phải dời đô đến Đại La" của *Chiếu dời đô*. Từ đó, GV hướng dẫn các em rút ra kết luận: Trong bài văn nghị luận, luận điểm cần phải *phù hợp* với yêu cầu giải quyết vấn đề và phải *đủ* để làm sáng tỏ toàn bộ vấn đề.

Hoạt động 3. GV tổ chức cho HS xem xét hệ thống luận điểm được nêu trong mục III.1. Cần làm cho các em nhận thấy:

- a) Hệ thống thứ nhất đạt được các điều kiện ghi trong mục III.1.
- b) Hệ thống thứ hai không đạt được các điều kiện đó là bởi:

– Trong hệ thống đó, có những luận điểm chưa chính xác (không thể chỉ đổi mới phương pháp là kết quả học tập sẽ được nâng cao; cũng không thể đòi hỏi phải thường xuyên đổi mới cách học tập nếu không có lí do chính đáng), cũng có luận điểm chưa phù hợp với vấn đề (chưa chăm học và nói chuyện riêng đều không phải là khuyết điểm về phương pháp học tập). Vì chưa chính xác nên luận điểm (a) không thể làm cơ sở để dẫn tới luận điểm (b). Bởi không bàn về phương

pháp học tập nên luận điểm (c) không liên kết được với các luận điểm đứng trước và sau nó. Do đó, luận điểm (d) cũng không kế thừa và phát huy được kết quả của 3 luận điểm (a), (b), (c) trên đó.

– Nếu viết theo hệ thống luận điểm này thì bài làm không thể rõ ràng, mạch lạc (bởi mạch văn không thông suốt), các ý không tránh khỏi luẩn quẩn, trùng lặp, chồng chéo (ví dụ : ý "cần đổi mới phương pháp học tập" sẽ phải nói đi nói lại suốt bài). Từ đó, GV hướng dẫn các em rút ra kết luận : Trong bài văn nghị luận, luận điểm cần phải chính xác và gắn bó chặt chẽ với nhau.

Cuối cùng, GV cho HS đọc lại phần *Ghi nhớ*, và nếu còn thời gian thì làm bài tập 2.

Hoạt động 4. Hướng dẫn luyện tập.

Bài 1. Luận điểm của phần văn bản ấy không phải là "Nguyễn Trãi là một ông tiên", cũng không hẳn là "Nguyễn Trãi là anh hùng dân tộc", mà là "Nguyễn Trãi là tinh hoa của đất nước, dân tộc và thời đại lúc bấy giờ".

Bài 2.

a) Các luận điểm được lựa chọn phải có nội dung chính xác và phù hợp với ý nghĩa của vấn đề "giáo dục là chìa khoá của tương lai" (hiểu theo nghĩa : giáo dục góp phần *mở ra* tương lai cho loài người trên Trái Đất). Đây là vấn đề nghị luận, đồng thời cũng là luận điểm trung tâm. Vì thế, không thể chọn những ý không có mối quan hệ chặt chẽ với nội dung cơ bản này (như : Nước ta có truyền thống giáo dục lâu đời) làm luận điểm của bài văn.

b) Có thể sắp xếp các luận điểm đã được lựa chọn và sửa chữa theo trình tự dưới đây :

Giáo dục được coi là chìa khoá của tương lai vì những lẽ sau :

– Giáo dục là yếu tố quyết định đến việc điều chỉnh tốc độ gia tăng dân số ; thông qua đó, quyết định môi trường sống, mức sống,... trong tương lai.

– Giáo dục trang bị kiến thức và nhân cách, trí tuệ và tâm hồn cho trẻ em hôm nay, những người sẽ làm nên thế giới ngày mai.

– Do đó, giáo dục là chìa khoá cho sự tăng trưởng kinh tế trong tương lai.

– Cũng do đó, giáo dục là chìa khoá cho sự phát triển chính trị và cho tiến bộ xã hội sau này.